

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

El. paštas: LRVkanceliarija@lr.lv; egle.neciunskiene@lr.lv;
aurelija.urboniene@lr.lv

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijai

El. paštas: ministerija@sam.lt; linas.kukuraitis@sam.lt;
liutauras.vickacka@sam.lt

PASIŪLYMAI

**DĖL DVIDEŠIMT PIRMOSIOS LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS
PROGRAMOS NUOSTATŲ ĮGYVENDINIMO PLANO GMPT VALDYSENOS,
ATSPARUMO, VEIKLOS TĘSTINUMO IR DARBUOTOJŲ PROFESINIO
SAUGUMO SRITYSE**

2026 m. rugpjūčio 28 d.
Vilnius

Lietuvos Greitosios medicinos pagalbos darbuotojų profesinė sąjunga „Solidarumas“ (toliau – **Profesinė sąjunga**), atsižvelgdama į Dvidešimt pirmosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2026 m. liepos 14 d. nutarimu Nr. XV-1157 (toliau – **Programa**), 267 ir 273 punktus, kreipiasi į Lietuvos Respublikos Vyriausybę (toliau – **LRV**) bei Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministeriją (toliau – **SAM**) ir teikia pasiūlymus dėl Programos nuostatų įgyvendinimo plano, susijusių su Greitosios medicinos pagalbos tarnybos (toliau – **GMPT** arba **Tarnyba**) valdymo, pasirengimo civilinėms, hibridinėms ir karinėms grėsmėms, veiklos tęstinumo ir darbuotojų profesinio saugumo stiprinimu.

Profesinė sąjunga visapusiškai palaiko ir pritaria Programoje nustatytiems tikslams:

- 1) tęsti sveikatos priežiūros sistemos pasirengimą civilinėms, hibridinėms ir karinėms (toliau – **CHK**) grėsmėms, parinkti prioritetines veiklos sritis, koordinuoti atsakingų ministerijų veiksmus, pasirengimą grįsti NATO valstybių narių taikomais principais ir standartais, juos perkelti į nacionalinius teisės aktus bei gydymo įstaigų vidaus procedūras, vykdyti realius mokymus ir stiprinti infrastruktūros parengtį (Programos 267 punktą);
- 2) stiprinti GMPT, jos darbuotojų socialines garantijas ir ilgalaikį profesinį saugumą (Programos 273 punktą).

Profesinės sąjungos vertinimu, šios nuostatos yra tarpusavyje neatskiriamos - GMPT negali būti laikoma pasirengusia CHK grėsmėms, jeigu nėra iš anksto aišku, kas nacionaliniu mastu priima galutinį sprendimą, kas mato visus pajėgumus, kas gali juos persikirstyti, pagal kokius vienodus algoritmus veikia filialai, kaip užtikrinamas veiklos tęstinumas ir kokios garantijos taikomos darbuotojams, vykdytiems pareigas padidintos rizikos sąlygomis.

1. PASIŪLYMŲ TIKSLAS

Profesinė sąjunga siūlo Programos įgyvendinimo plane GMPT stiprinimą ir pasirengimą CHK grėsmėms formuoti kaip vieną tarpusavyje suderintą priemonių paketą. Tai reikštų, kad:

- 1) iki 2028 m. turi būti sukurta tokia GMPT valdysenos ir parengties sistema, kurioje strateginis ir nacionalinės reikšmės operacinis valdymas būtų centralizuotas, o geografiškai paskirstytos pajėgos ir filialai veiktų kaip stiprūs teritoriniai vienos nacionalinės sistemos vykdymo vienetai.
- 2) Centralizavimas neturi reikšti kiekvieno kasdienio sprendimo perkėlimo į centrinę administraciją. Tačiau nacionalinės reikšmės sprendimai, tarpreigioninis brigadų ir kitų pajėgų persikirstymas, CHK pasirengimo standartai, nacionaliniai rezervai, masinių nelaimių valdymas, medicininė evakuacija, civilinė–karinė sąveika ir veikimas mobilizacijos ar karo metu negali priklausyti nuo penkių savarankiškų teritorinių sprendimų centrų;
- 3) sprendimai, galintys mažinti GMPT juridinį ar funkcinį vientisumą arba nacionalinio lygmens galimybę valdyti ir persikirstyti pajėgas, turi būti priimami tik atlikus išankstinį poveikio nacionaliniam saugumui, valstybės atsparumui CHK grėsmėms, masinių aukų valdymui, medicininei evakuacijai, reagavimo laikui, paslaugų prieinamumui ir darbuotojų profesiniam saugumui vertinimą.

Atsižvelgiant į išdėstytą, Profesinė sąjunga siūlo į Programos nuostatų įgyvendinimo planą įtraukti 4 (keturias) tarpusavyje susijusias priemones:

- 1) vieningos nacionalinės GMPT strateginio ir operacinio valdymo, dispečerinio koordinavimo, operacinės situacijos stebėsenos ir pajėgų bei išteklių valdymo sistemos sukūrimą;
- 2) vieningo GMPT pasirengimo CHK grėsmėms modelio, visiems filialams taikomo nacionalinio CHK parengties plano ir tarpinstitucinės sąveikos mechanizmų įtvirtinimą;
- 3) GMPT infrastruktūros, ryšių, informacinių sistemų, energijos, transporto, kritinių atsargų ir kitų veiklos tęstinumui būtinų pajėgumų atsparumo stiprinimą;
- 4) vieningos GMPT darbuotojų profesinio pasirengimo, saugumo, socialinių garantijų ir profesinės raidos sistemos sukūrimą.

Visų nurodytų priemonių įgyvendinimui turi būti numatytas konkretus, pakankamas ir tęstinis finansavimas, įskaitant daugiamečio finansavimo perspektyvą, o CHK parengties sąnaudos turi būti aiškiai identifikuojamos ir atskiriamos nuo įprastų GMP paslaugų teikimo sąnaudų tiek, kiek tai būtina finansavimo skaidrumui ir parengties tęstinumui užtikrinti.

Savo konkrečius pasiūlymus LRV Programos įgyvendinimo planui Profesinė sąjunga pateikia toliau antroje šio rašto dalyje.

2. SIŪLOMOS PRIEMONĖS

2.1. Vieninga nacionalinė GMPT valdymo, dispečerinio koordinavimo ir pajėgų valdymo sistema

Programos nuostatos: 267 ir 273 punktai

Siūloma priemonės formuluotė:

„Įtvirtinti vieningą nacionalinį GMPT strateginio ir operacinio valdymo modelį, aiškiai atibojant centrinio ir teritorinio lygmens kompetencijas, užtikrinant vieningą dispečerinį koordinavimą, realaus laiko operacinės situacijos matymą ir nacionalinio lygmens teisę valdyti bei perskirstyti brigadas, darbuotojus, transportą ir kitus kritinius pajėgumus.“

2023 m. GMP pertvarka buvo vykdoma siekiant sukurti vieningą GMP paslaugų tinklą, už kurį atsakingas vienas juridinis asmuo, ir visoje valstybėje taikyti vienodus veiklos, kokybės, darbuotojų saugos bei kvalifikacijos standartus. Profesinės sąjungos vertinimu, dabartinis uždavinys nėra pradėti naują centralizavimo reformą, o užtikrinti, kad viena nacionalinė Tarnyba praktiškai nevirstų kelių regioninių sistemų federacija. Kartu Profesinė sąjunga laikosi pozicijos, kad nuo 2026 m. rugsėjo 1 d. numatytas penkių filialų modelis gali būti racionalus kasdienėje veikloje, tačiau nacionalinės reikšmės, tarpregioniniai ir CHK sprendimai turi priklausyti vienai vadovavimo grandinei.

Pagal GMPT įstatus Tarnyba yra vienas juridinis asmuo, kurio vienasmenis valdymo organas yra generalinis direktorius, o GMPT teisės aktuose įvardyta atsakinga už pasirengimą masinėms nelaimėms. Profesinės sąjungos vertinimu teisinė ir administracinė atsakomybė turi būti lydiama realių įgaliojimų valdyti nacionalinius pajėgumus. Vieningas valdymas turi būti paremtas vienu nacionaliniu situacijos vaizdu, apimančiu GMPT brigadas, personalą, transportą ir kritinius išteklius, taip pat sprendimams būtinus duomenis apie API priėmimo pajėgumus, gaunamus per SAM, Sveikatos apsaugos ministerijos Ekstremalių sveikatai situacijų centrą (toliau – **ESSC**), API ir kitų valstybės sistemų duomenų mainus.

Atsižvelgdama į tai, Profesinė sąjunga siūlo taikyti trijų valdymo režimų modelį:

- 1) įprastos veiklos metu filialai turi pakankamą teritorinio vykdymo kompetenciją;
- 2) padidintos parengties metu nacionalinis lygmuo gali aktyvuoti rezervus ir perskirstyti pajėgas;
- 3) nacionalinės krizės, mobilizacijos ar karo metu GMPT pereina į vieningos nacionalinės operacinės vadovybės režimą. Šiame režime būtų centralizuojama sprendimo teisė, tačiau ne vietos taktinis vykdymas.

Nr.	Veiksmas / rezultatas	Terminas	Atsakingi
1	Atlikti GMPT centrinio lygmens ir filialų kompetencijų auditą ir parengti GMPT įstatų, filialų nuostatų, pareigybių aprašymų bei kitų vidaus dokumentų pakeitimus, aiškiai nustatant kompetencijų ribas įprastos veiklos, padidintos parengties ir CHK / mobilizacijos / karo režimais.	2027 m. I ketv.	SAM, GMPT

Nr.	Veiksmas / rezultatas	Terminas	Atsakingi
2	Įtvirtinti generalinio direktoriaus arba jo įgalioto nacionalinio operacinio vadovo teisę priimti visiems filialams privalomus sprendimus dėl tarpregioninio brigadų, darbuotojų, transporto ir kitų pajėgumų panaudojimo bei perskirstymo; nustatyti vadovavimo perėmimo seką.	2027 m. II ketv.	SAM, GMPT
3	Integruoti visų filialų dispečerinių, brigadų, transporto ir pagrindinių operacinių išteklių duomenis į vieningą nacionalinį situacijos vaizdą, užtikrinant duomenų mainus apie ASPĮ priėmimo pajėgumus ir rezervinio nacionalinio dispečerinio valdymo galimybę.	2027 m. IV ketv.	SAM, ESSC, GMPT, ASPĮ
4	Nustatyti, kad sprendimai, galintys mažinti GMPT juridinį ar funkcinį vientisumą arba nacionalinio lygmens galimybę valdyti ir perskirstyti pajėgas, būtų priimami tik atlikus išankstinį poveikio nacionaliniam saugumui, CHK parengčiai, medicininei evakuacijai, reagavimo laikui ir paslaugų prieinamumui vertinimą.	2027 m. II ketv.	Vyriausybė, SAM

Siūlomi rezultato ir poveikio rodikliai:

- patvirtintas vieningas GMPT nacionalinio strateginio ir operacinio valdymo modelis ir aiškiai nustatytos nacionalinio bei teritorinio lygmens kompetencijos;
- 100 proc. GMPT filialų ir veikiančių brigadų integruoti į vieningą nacionalinę operacinės situacijos ir dispečerinio koordinavimo sistemą;
- praktinių pratybų metu patikrintas nacionalinio vadovavimo perėmimas ir tarpregioninis pajėgų perskirstymas be papildomo filialų tarpusavio derinimo.

2.2. GMPT pasirengimo CHK grėsmėms ir tarpinstitucinės sąveikos modelis

Programos nuostatos: 267 ir 273 punktai

Siūloma priemonės formuluotė:

„Parengti ir įdiegti vieningą GMPT pasirengimo civilinėms, hibridinėms ir karinėms grėsmėms modelį ir visiems filialams privalomą nacionalinį GMPT CHK parengties planą, apimantį masinių aukų valdymą, medicininę evakuaciją, cheminių, biologinių, radiologinių ir branduolinių (toliau – CBRN) incidentų valdymą, medicinos logistiką, civilinę–karinę sąveiką ir veiklos testinumą.“

NATO nacionalinio atsparumo ir civilinės parengties principai akcentuoja gebėjimą susidoroti su masinėmis aukomis ir didelio masto sveikatos krizėmis, atsparią komunikaciją, transportą ir esminių valstybės funkcijų testinumą. NATO nenustato Lietuvai konkrečios GMPT organizacinės schemos, tačiau Profesinės sąjungos vertinimu, funkciniam rezultatui būtina iš anksto nustatyta vadovavimo, pacientų srautų valdymo, medicininės evakuacijos ir civilinės–karinės sąveikos sistema.

Profesinės sąjungos pozicija yra ta, kad GMPT vaidmuo turi papildyti, o ne dubliuoti Vyriausybės kanceliarijos Nacionalinio krizių valdymo centro (toliau – **NKVC**), ESSC ir kitų institucijų kompetencijas. GMPT turi būti aiškiai įtvirtinta kaip nacionalinis ikihospitalinio medicininio reagavimo ir GMP pajėgų operacinio valdymo subjektas, turintis vieną nacionalinę sąsają su valstybės krizių valdymo, gynybos ir gelbėjimo institucijomis.

Nr.	Veiksmas / rezultatas	Terminas	Atsakingi
1	Atlikti GMPT procesų atitikties NATO nacionalinio atsparumo, civilinės parengties ir aktualioms medicininės parengties kryptims spragų analizę ir patvirtinti korekcinį veiksmų planą.	2027 m. I ketv.	SAM, GMPT, KAM, ESSC
2	Parengti ir patvirtinti vieningą visiems filialams taikomą GMPT CHK parengties planą ir riboto naudojimo operacinius priedus, nustatant masinių aukų rūšiavimo, medicininės evakuacijos, CHK, medicinos logistikos, pacientų srautų paskirstymo ir veikimo nutrūkus ryšiams algoritmus.	2027 m. II–III ketv.	GMPT, SAM, ESSC
3	Apibrėžti GMPT sąveiką su NKVC, Krašto apsaugos ministerija, Lietuvos kariuomene, ESSC, Bendroju pagalbos centru, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentu, policija, savivaldybėmis ir ASPĮ; CHK ir masinių aukų situacijoms nustatyti nacionalinio GMPT operacinio lygmens teisę koordinuoti pacientų srautų nukreipimą pagal SAM patvirtintus algoritmus ir realaus laiko pajėgumų duomenis.	2027 m. III–IV ketv.	Vyriausybė, SAM, KAM, VRM, GMPT
4	Ne rečiau kaip kartą per metus rengti nacionalines praktines CHK pratybas, patikrinant masinių aukų valdymą, medicininę evakuaciją, tarpregioninį pajėgų perskirstymą, tarpinstitucinę sąveiką ir veiklą sutrikus infrastruktūrai; pagal rezultatus tvirtinti korekcinį veiksmų planą.	Kasmet nuo 2027 m.	SAM, GMPT, KAM, VRM

Siūlomi rezultato ir poveikio rodikliai:

- patvirtintas vienas nacionalinis GMPT CHK parengties planas ir 100 proc. filialų taiko vienodus nacionalinius veiklos algoritmus;
- aiškiai nustatyta GMPT nacionalinė sąveika su valstybės krizių valdymo, gynybos, gelbėjimo ir sveikatos sistemos institucijomis;
- ne rečiau kaip kartą per metus sistema praktiškai patikrinama nacionalinėse pratybose, o nustatyti trūkumai įtraukiami į korekcinį veiksmų planą.

2.3. GMPT infrastruktūros, ryšių ir veiklos testinumo atsparumo stiprinimas

Programos nuostata: 267 punktas

Siūloma priemonės formuluotė:

„Atlikti GMPT dispečerinių, filialų, pastočių, ryšių, informacinių sistemų, elektros energijos tiekimo, transporto, kuro, deguonies, vandens, medicinos ir kitų kritinių išteklių atsparumo auditą ir sukurti geografiškai paskirstytą, tarpusavyje pakeičiamą bei rezervuotą operacinio valdymo infrastruktūrą.“

Profesinė sąjunga pabrėžia, kad centralizuota sprendimo teisė neturi reikšti vieno fizinio pažeidžiamumo taško. Viena nacionalinė vadovavimo sistema turi būti paremta keliomis geografiškai atskirtomis operacinio valdymo vietomis, rezerviniais ryšiais, nepriklausomu energijos tiekimu ir decentralizuotomis kritinių atsargų saugojimo vietomis.

Profesinė sąjunga siūlo kaip minimalų planavimo kriterijų nustatyti, kad, kad kritines funkcijas vykdančios GMPT padaliniai galėtų ne trumpiau kaip 72 valandas tęsti veiklą sutrikus pagrindiniam elektros energijos, ryšio, kuro ar kitų išorinių kritinių išteklių tiekimui. Nustatyti trūkumai turi būti susieti su konkrečia 2028–2030 m. investicijų programa, jos daugiamečiu finansavimo poreikiu ir finansavimo šaltiniais.

Nr.	Veiksmas / rezultatas	Terminas	Atsakingi
1	Atlikti visų GMPT kritinių objektų, dispečerinių, pastočių, ryšių, IT, energijos, kuro, deguonies, vandens, transporto, nukenksminimo, fizinio ir kibernetinio saugumo priklausomybių auditą.	2027 m. I ketv.	SAM, GMPT, KAM, NKSC pagal kompetenciją
2	Patvirtinti rizika grindžiamus minimalius veiklos tęstinumo ir kritinių atsargų standartus, kaip pradinį kriterijų numatant ne trumpesnę kaip 72 val. autonominių kritinių funkcijų veikimą.	2027 m. II ketv.	SAM, GMPT
3	Sukurti ne mažiau kaip du geografiškai atskirtus ir vienas kitą galinčius pakeisti nacionalinio operacinio valdymo / dispečerinio veikimo pajėgumus ir ne rečiau kaip kartą per metus praktiškai tikrinti perėjimą į rezervinį režimą.	2028 m. II ketv.; toliau kasmet	SAM, GMPT
4	Parengti 2028–2030 m. prioritetinių GMPT atsparumo investicijų programą, nustatant kiekvieno kritinio trūkumo šalinimo terminą, finansavimo poreikį, šaltinį ir atskirą parengties išlaidų atsekamumą.	2027 m. IV ketv.	Vyriausybė, SAM, FM, GMPT

Siūlomi rezultato ir poveikio rodikliai:

- audituota 100 proc. kritinių GMPT operacinių funkcijų ir objektų, o nustatyti kritiniai trūkumai turi patvirtintą šalinimo ir finansavimo planą;
- veikia ne mažiau kaip du geografiškai atskirti nacionalinio operacinio valdymo pajėgumai, kurių funkcijų perėmimas praktiškai tikrinamas ne rečiau kaip kartą per metus;

- kritinėms funkcijoms nustatyti dokumentuoti autonominio veikimo reikalavimai ir kritinių atsargų normatyvai.

2.4. GMPT darbuotojų profesinis pasirengimas, saugumas, socialinės garantijos ir profesinė raida

Programos nuostatos: 267 ir 273 punktai

Siūloma priemonės formuluotė:

„Sukurti vieningą nacionalinę GMPT darbuotojų pasirengimo CHK grėsmėms, profesinio saugumo, socialinių garantijų ir profesinės raidos sistemą, nustatant privalomus kompetencijų, praktinių mokymų, apsaugos priemonių, psichologinio atsparumo, darbo organizavimo, papildomo atlygio, draudimo ir kitų garantijų standartus padidintos parengties, mobilizacijos, krizės ir karo metu.“

Profesinės sąjungos vertinimu Tarnybos pasirengimas CHK grėsmėms negali būti vertinamas atskirai nuo darbuotojų pasirengimo ir saugumo. Todėl Profesinė sąjunga siūlo nustatyti minimalų visiems atitinkamą riziką patiriantiems GMPT darbuotojams taikomą profesinio ir socialinio saugumo standartą, kartu išsaugant galimybę kolektyvinėse sutartyse susitarti dėl papildomų, aukštesnių garantijų.

Profesinė sąjunga pabrėžia, kad masinių nelaimių medicinos, medicininės evakuacijos, CHK, taktinės medicinos, specializuoto dispečerinio darbo ir kitos kompetencijos turi būti siejamos ne vien su formaliu mokymų išklausa, bet su darbuotojo profesiniu statusu, funkcijomis, atsakomybe ir atitinkamu darbo apmokėjimu. Profesinė sąjunga taip pat pabrėžia, kad mokymams ir socialinėms garantijoms reikalingas finansavimas turi būti numatomas kartu su jų patvirtinimu, o ne paliekamas vėlesniems sprendimams.

Nr.	Veiksmas / rezultatas	Terminas	Atsakingi
1	Patvirtinti GMPT darbuotojų CHK kompetencijų, praktinių mokymų ir periodinio kompetencijų vertinimo standartą; mokymams skirtą laiką laikyti darbo laiku ir užtikrinti tinkamą poilsio laiką.	2027 m. I ketv.	GMPT, SAM, KAM
2	Atlikti darbuotojų individualios ir kolektyvinės apsaugos priemonių poreikio auditą ir patvirtinti vienodus minimalius aprūpinimo standartus visiems GMPT filialams.	2027 m. I ketv.	GMPT, SAM
3	Parengti minimalų nacionalinį darbuotojų socialinių garantijų paketą CHK, mobilizacijos ir karo sąlygoms, įtraukiant papildomą draudimą, padidintos rizikos darbo apmokėjimą, kompensacijas sužalojimo, neįgalumo ar žūties atveju, psichologinę pagalbą, sveikatos stebėseną, skiepijimą, teisinę pagalbą, poilsio ir darbuotojų pakeitimo bei pagalbos šeimoms priemones, kartu nustatant finansavimo poreikį ir šaltinius.	2027 m. III ketv.	SAM, SADM, FM, GMPT

Nr.	Veiksmas / rezultatas	Terminas	Atsakingi
4	Parengti bendrą GMPT profesinės raidos modelį, susiejant specialiąsias CHK kompetencijas su profesiniu statusu, funkcijomis, atsakomybe ir darbo apmokėjimu; profesinės sąjungas įtraukti į šių sprendimų rengimą ir įgyvendinimo stebėseną.	2027 m. IV ketv.	GMPT, SAM, profesinės sąjungos

Siūlomi rezultato ir poveikio rodikliai:

- 100 proc. darbuotojų, kuriems pagal funkcijas būtinas CHK pasirengimas, periodiškai dalyvauja praktiniuose mokymuose ir yra aprūpinti nustatytais apsaugos priemonėmis;
- patvirtintas vieningas minimalus darbuotojų profesinių ir socialinių garantijų modelis su nustatytu finansavimo mechanizmu;
- specialiosios CHK kompetencijos įtrauktos į profesinės raidos ir darbo apmokėjimo modelį, o profesinės sąjungos dalyvauja jo įgyvendinimo stebėsenoje.

Profesinė sąjunga tikisi, kad pateikti pasiūlymai Programos įgyvendinimo planui bus aktualūs ir naudingi. Viliamės, jog į pateiktus pasiūlymus bus atsižvelgta. Profesinė sąjunga pasiruošusi susitikti ir šiuo pasiūlymus plačiau aptarti su atsakingais LRV bei SAM asmenimis.

Pagarbiai
Lietuvos Greitosios medicinos pagalbos
darbuotojų profesinė sąjunga „Solidarumas“
pirmininkė Jolanta Kėburienė

